

21.

Jegyzőkönyv

Felvétel Székelyudvarhelyen, 1928. október hó 13-án, az Országos Magyar Párt központi Intézőbizottságának üléséről.

Jelen vannak az ezen jegyzőkönyvhöz ./. alatt csatolt kimutatásban felsorolt intézőbizottsági tagok.

Elnök: dr. gróf Bethlen György, a jegyzőkönyvet vezeti: dr. Deák Gyula.

Elnök az ülést megnyitván, figyelmezteti a jelenlevőket, hogy szervezeti szabályzatunk értelmében az intézőbizottság ülései zárt jellegűek, azokon csak a tagok vehetnek részt, és annak lefolyásáról a nyilvánosság számára közléseket csak az elnökség adhat ki.

Helyesléssel tudomásul vétetik.

Főtítkár bejelenti, hogy távolmaradásukat kimentették: dr. Barabás Béla, dr. Balázs András, dr. Asztalos Kálmán, dr. Bölöny Zoltán, Cziffra Kálmán, dr. Kotzó Jenő, Cs. Lázár László, Lőrinczy Dénes, dr. Makkay Sándor, Markovits Manó, Rass Károly, Ugron István, dr. Fekete Andor, dr. Vetzák Ede.

Tudomásul vétetik.

1. *Ügyvezető alelnök* felolvassa az országos nagygyűlés elé terjesztendő központi intézőbizottsági jelentését.

Dr. Gyárfás Elemér főbb vonásokban ismerteti a közgazdasági szakosztály határozatait. A részletes jelentést az országos nagygyűlésen fogja előterjeszteni.

Dr. Paál Árpád felolvassa a közművelődés-ügyi szakosztály határozati javaslatát, részletes jelentést szintén a nagygyűlésen fog előterjeszteni.

Főtítkár felolvassa dr. Kövér Gusztáv írásban beterjesztett határozati javaslatát.

Dr. Pál Gábor felolvassa az országos nagygyűlés elé terjesztendő határozati javaslatát, mely e jegyzőkönyvhöz ./. alatt csatolatik.⁹⁹

Kispál László a közgazdasági szakosztály jelentéséhez kíván hozzászólni. Szerinte a gazdasági helyzet szanálásának egyedüli helyes módja az, ha azokat a szép eszméket, gondolatokat, melyek a közgazdasági szakosztály ülésén elhangzottak, meg is valósítjuk. E célból külön magyar gazdasági szervezkedésre kell törekednünk, és egy felelős központi irányító szervet kell létesítenünk. Határozati javaslatát írásban fogja a pártvezetőséghez benyújtani.

Dr. Gyárfás Elemér elvben elfogadja Kispál László indítványát, de szükségét látja annak, hogy az részletes megvitatás végett az elnöki tanács elé terjesztessék, mert annak megvalósítása tárgyi és személyi feltételeket kíván, és kellő előkészítés nélkül az indítványra érdemleges határozat nem hozható.

Dr. Szentiványi József indítványozza, hogy dr. Kövér Gusztáv határozati javaslata vétessék le a napirendről, mert a Pál Gábor által előterjesztett határozati javaslatban benn foglaltak.

Dr. Kövér Gusztáv ilyen értelemben adott előzetes hozzájárulásának közlése után az indítvány a napirendről levétetik.

Dr. Jakabffy Elemér indítványt terjeszt elő az országos nagygyűlés tárgysorozatainak megállapítására vonatkozóan.

Dr. Gabányi Imre indítványozza, hogy az országos nagygyűlésen dr. Pál Gábor által előterjesztendő határozati javaslatot vita nélkül ünnepélyes demonstrációval fogadjuk el.

Dr. Ferencz József indítványozza, hogy bizottság küldessék ki a Pál Gábor határozati javaslatának erőteljesebb megszövegezésére.

Dr. Willer József a határozati javaslatot elfogadja az eredeti megszövegezésben.

Dr. Gyárfás Elemér és *dr. Nagy Jenő* úgy vélik, hogy a Pál Gábor határozati javaslatának elfogadása impozánsabb keretek közt fog megtörténni, ha azt támogató felszólalások után fogadja el a nagygyűlés.

Kabos Ármin szükségesnek tartja, hogy elfogadás előtt a javaslatához hozzászólások történjenek.

Dr. Gabányi Imre fenntartja előbb előterjesztett indítványát, hogy a határozati javaslat vita nélkül fogadtassék el.

Dr. Ferencz József ismételen kéri egy bizottság kiküldését a javaslat erőteljesebb megszövegezésére.

Dr. Jakabffy Elemér részletesen ismerteti a javaslat történeti előzményeit. Nézete szerint az intézőbizottság jelentésében foglalt indítványt Pál Gábor határozati javaslata megerősíti, sőt azt erőteljesen fokozza. Tisztázandónak véli azonban a határozati javaslatban „a sorozatos panaszok” kitételének értelmezését. Hozzájárul *dr. Gabányi* azon indítványához, hogy a határozati javaslat vita nélkül egyhangúlag fogadtassék el az országos nagygyűlésen.

Dr. Gyárfás Elemér és *dr. Váradí Aurél* szükségesnek vélik, hogy a javaslat elfogadása előtt az állásfoglalás egységes és impozáns voltának kidomborítására felszólalások történjenek.

Kovács Kálmán azt indítványozza, hogy hozzászólás nélkül, impozáns egyhangú megnyilvánulással fogadja el a nagygyűlés a javaslatot.

Dr. Pál Gábor hozzájárul ahhoz, hogy határozati javaslatát a kiküldendő bizottság szövegezzék meg. Kidomborítandónak véli azt, miért kell a parlament megnyitása előtt egy nappal, mikor kisebbségi státútum megalkotását hivatalos nyilatkozatok már bejelentették, ezt a határozatot meghozni. Nem tartja azonban célszerűnek azt, hogy összes sérelmeinket együttesen vagy sorozatos panaszok formájában már most terjesszük a Nemzetek Szövetsége elé, mert azoknak panasz tárgyává tételét az események és körülmények fogják befolyásolni.

Dr. Hinléder Fels Ákos *dr. Pál Gábor* határozati javaslatát s az erre vonatkozóan elmondott észrevételeit és indítványait elfogadja, taktikai szempontból helyesli *dr. Gabányi Imre* indítványát annál is inkább, nehogy az ellenséges magatartású sajtónak tápot adjunk arra, hogy felvesse annak kérdését, hogy miért nem foglaltatik ez a határozat az ügyvezető alelnök által előterjesztett intézőbizottsági

jelentésben? Indítványozza, hogy a határozatot a nagygyűlésen vita nélkül impozáns egyhangú megnyilatkozással fogadjuk el.

Dr. Jakabffy Elemér kijelenti, hogy dr. Gabányi és dr. Hinléder felszólalásai meggyőzték őt arról, hogy a határozati javaslatot ünnepélyes demonstrációval vita nélkül kell a nagygyűlésnek elfogadni. Ha a sorozatos panaszok beadására vonatkozó utasítás úgy értelmeztetik, hogy azok előbb az elnöki tanács, illetőleg az intézőbizottság elé terjesztessenek, elfogadja.

Elnök: szintén megállapítandónak tartja a sorozatos panaszok kifejezésének értelmezését. Nézete szerint az csak azt jelentheti, hogy az elnöki tanács politikai diszkréciójára és mérlegelésére, mint politikai bizalmi kérdés bizassék annak eldöntése, hogy milyen természetű sérelmek és mely időben tétessenek a Nemzetek Szövetsége előtt panasz tárgyává.

Intézőbizottság elnök értelmezését helyesléssel tudomásul veszi, és javasolja a nagygyűlésnek, hogy a Pál Gábor által előterjesztendő határozati javaslat vita nélkül ünnepélyes egyhangú megnyilvánulással fogadtassék el.

Elnök indítványára a javaslat megszövegezésére *intézőbizottság dr. Ferencz József, dr. Jakabffy Elemér, dr. Pál Gábor és dr. Thury Kálmán tagokat küldi ki.*

Dr. Paál Árpád indítványozza, hogy a kulturális szakosztály határozati javaslatai vétessenek be a központi intézőbizottság jelentésébe.

Kabos Ármin ellenzi dr. Paál Árpád indítványát, mert azt az értékes nagy munkát, melyet a gazdasági és kulturális bizottságok végeztek, nem lehet az intéző bizottság jelentésébe befoglalni, hanem szükségesnek tartja, hogy azok a nagygyűlésen részletesen ismertessenek és megtárgyaltassanak.

Dr. Szentiványi József indítványozza, hogy a szakbizottságok határozatai a sorozatos panaszok összeállításánál használtassanak fel.

Fogarassy Albert elfogadja *Kabos Ármin* indítványát és javasolja, hogy a szakbizottságok határozatai küldessenek meg a tagozatoknak.

Dr. Paretz Béla indítványozza, hogy az országos nagygyűlés a Pál Gábor határozati javaslatának vita nélküli elfogadása után részletesen tárgyalja a szakosztályok határozati javaslatait.

Dr. Issekutz Viktor azt javasolja, hogy a szakbizottságok határozati javaslatai a hírlapokban tétessenek közzé, és az országos nagygyűlés azokkal ne is foglalkozzék, mert a nagygyűlést nem tartja alkalmas szervnek a szakkérdések megvitatására.

Elnök indítványozza, hogy dr. Pál Gábor határozati javaslatának vita nélküli elfogadása után a szakbizottságok javaslatai lényeges tartalmukban ismertessenek a nagygyűlésen.

Intézőbizottság elhatározza, hogy a Pál Gábor határozati javaslatának elfogadása után a szakbizottságok határozati javaslatai a nagygyűlésen lényeges tartalmukban fognak ismertettetni.

2. *Ügyvezető alelnök* indítványára a nagygyűlés igazoló bizottságának tagjaiul

intézőbizottság Csulay Lajos elnöklete alatt dr. Ferenczy Zsigmond, dr. Issekutz Viktor, dr. Meskó Miklós és dr. Sebesi János int. biz. tagokat küldi ki.

3. *Ügyvezető alelnök* felolvassa dr. Leitner Mihály indítványát a szervezeti szabályzatnak a nagygyűlés tárgysorozatáról levétele tárgyában. Javasolja, hogy dr. Leitner Mihály indítványa utasíttassék el.

Dr. Leitner Mihály kijelenti, hogy nem ragaszkodik indítványának az intézőbizottság ülésén való tárgyalásához, de kötelességének tartja bejelenteni, hogy a módosító javaslatokat a nagygyűlésen elő fogja terjeszteni.

Dr. Gyárfás Elemér a nyomdahibák kijavítására hívja fel ügyvezető alelnök figyelmét.

Dr. Gabányi Imre a szervezeti szabályzat tervezet átmeneti intézkedésének helyesbítését kéri az azonnali életbeléptetés kimondásával.

Intézőbizottság dr. Leitner Mihály indítványát elveti, és a dr. Gyárfás és dr. Gabányi indítványai értelmében a helyesbítéseket elrendeli.

4. *Főtítkár* felolvassa a kolozsvári tagozat átiratát, melyben az 1930. évi országos nagygyűlés helyét Kolozsvárra kéri kitzüzni.

Intézőbizottság a meghívást köszönettel tudomásul veszi, s annak elfogadásáról megfelelő időben fog határozni.

5. *Ügyv. alelnök* bejelenti, hogy a nagygyűlés tárgysorozatába felvételre a megüresedett tisztségek beöltése. Felveti annak kérdését, hogy tekintettel az életbe léptetendő új szervezeti szabályzatra, nem lenne-e helyes a nagygyűlésen általános tisztújítást tartani.

Többek hozzászólása után

intézőbizottság elhatározza, hogy tekintettel arra, hogy a szervezeti szabályzat a nagygyűlésen történendő elfogadása esetén azonnal életbe fog lépni, javasolja a nagygyűlésnek, hogy az összes tisztségek megüresedetteknek nyilváníttassanak és általános tisztújító választás tartassék.

6. *Sárközy Lajos* ismerteti a Szatmár városi tagozat és a „Brassói Lapok” között felmerült hírlapi polémia anyagát. Kéri az intézőbizottságot, hogy módot találjon arra, hogy a Szatmár városi tagozati intézőbizottságnak, illetőleg a tagozat titkárának elégtétel adassék.

Ügyvezető alelnök felvilágosításai után

intézőbizottság tudomásul veszi, hogy a „Keleti Újság”-ban helyreigazító körülmény fog megjelenni.¹⁰⁰

Dr. Pál Gábor felolvassa az 1. alatt tárgyalt határozati javaslatnak a kiküldött bizottság által módosított szövegét.

Dr. Paál Árpád, dr. Zágoni István, Németh Kálmán és Fogarassy Albert hozzászólásai után

intézőbizottság az előterjesztett határozati javaslatot elfogadja, és azt az országos nagygyűlésnek is elfogadásra ajánlja. A határozati javaslatnak a nagygyűlésen előterjesztésére dr. Pál Gábort kéri fel.

A határozati javaslat ezen jegyzőkönyvhöz ./- alatt csatoltatik.¹⁰¹

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

K. m. f.

Dr. gróf Bethlen György s. k.

elnök

Dr. Deák Gyula s. k.

főtitkár

[Aláíró ív:]¹⁰²

Kispál László intéző biz. tag. választott; Csulay Lajos tagozati kiküldött; Gyárfás Elemér; Szoboszlay Mihály, dr. Szakáts Péter int. biz. tag; Fogarasi Albert nagyenyedi tag. elnöke, Róth Hugó, Kabos Ármin, dr. Nagy Sándor, a Szatmár megyei tagozat ügyvezető elnöke, Sárközi Lajos Szatmár városi tagozat részéről, Németh Kálmán, Temesvár, Gombos Benő, Kolozsvár, Ferencz József, Kolozsvár, dr. Szentiványi József, Farnos, dr. Ferenczy Gyulay Tibor intéző biz. tag, Dr. Parecz Béla, Arad, Purgly László, Arad; Korossy György, Br. Jósika János, dr. Thury Kálmán, Nagyvárad, dr. Szoboszlay László képviselő, Kocsán János, dr. Árkossy Jenő választott; Incze Domokos, Csíkszentgyörgy; dr. László Dezső, Gyergyószentmiklós; dr. Péterffy Lőrinc, Tekerőpatak; dr. Nagy Jenő, Csíkszentmárton; dr. Váradi Aurél, Kolozsvár; Perédy György főtitkár, Nagyvárad; dr. Mikola János *[olvashatatlan]* t. elnök; Guidó Béla, Dicsőszentmárton; ; dr. György Zsigmond, Segesvár; Hantos Gyula, Kolozsvár; Szabó Béni, Brassó, dr. Gabányi Imre, Kolozsvár; dr. Balogh Arthur; dr. Abrudbányay Ede, Kolozsvár, dr. Mező László, Medgyes, dr. Török Andor, Kézdivásárhely, Hinléder Fels Ákos meghat.; dr. Pál Gábor választott; Szentkereszthy Béla; Jodál Gábor, Sz.-udvarhely; Ambrózy Andor; gróf Bethlen Bálint, Keresd; Kováts Dénes, Szászrégen; Anda Géza, Tusnád; György Lajos, Gyimesbükk; dr. Balogh Elek, Torda; dr. Fábíán László, Barót; dr. Ferenczi Zsigmond, M.-vásárhely; dr. György József, Maros megye;

Kovács Kálmán, Kolozsvár; dr. Sebesi János; ifj. dr. Kornhoffer Vilmos, tagozati kiküldött, Szászrégen; Gyallay-Pap Domokos; dr. Meskó Miklós, Déva; Issekutz Viktor, Erzsébetváros

dr. Makkay Domokos, Gyergyószentmiklós; dr. Széll Lajos, Arad; *[olvashatatlan]* Ferenc, Nagyszében.

Fasc. 1, fol. 195-202, gépelt tisztázat, összefűzött, hátlapján pecsét.

Melléklet: Dr. Pál Gábor:

Határozati javaslat
Az Országos Magyar Párt Nagygyűlésére

A magyar kisebbség 10 év óta a törvénytelenéseknek, jogtalanságoknak és egyenlőtlen elbánásnak felsorolhatatlan szenvedéseit viseli. A Gyulafehérvári határozatokban és az 1919 évi Párizsi egyezményben ígért kisebbségi jogokra való hivatkozás, valamint az államhatalom gyakorlásában az egyenlőség és igazságosság alkalmazásának állandó követelése hiábavalóknak bizonyultak, mert a váltakozó kormányok e jogos követelések teljesítését nemcsak következetesen megtagadták, hanem sérelmes törvények, rendeletek, valamint törvénytelen intézkedések által is a magyar kisebbség kulturális és gazdasági létfeltételeit alapjaiban támadták meg. Állampolgári kötelezettségeink becsületes teljesítése és az ország érdekében való közös munka felajánlása nem segítette elő annak felismerését, hogy a kisebbségi probléma megnyugtató megoldása az ország javára is szolgál.

Mindezeknek megállapítása mellett az országos nagygyűlés ünnepélyesen tiltakozik a kisebbségi problémáknak minden olyan irányú rendezése ellen, mely a kisebbségeket nem juttatja a jogok és szabadságok azon teljességéhez, melyet számukra a nemzetközi szerződések biztosítanak.

Az Országos nagygyűlés felhatalmazza és utasítja az elnökséget, hogy magyar kisebbség panaszait a Nemzetek Szövetsége elé juttatja.

Pál G. s. k.

Nagy S. s. k.

Török Andor s. k.